

Степанюк Ольга Сергіївна,
*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ, Україна*

Найда Олександр Анатолійович,
*асистент аудитора,
ТОВ «Аудит-сервіс ІНК»,
м. Івано-Франківськ, Україна*

ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Згідно даних дослідження аналітичної блокчейн-компанії «Chainalysis», Україна увійшла до трійки світових лідерів у глобальному індексі щодо впровадження криптовалют. Сам індекс складається з п'яти субіндексів, кожен із яких ґрунтується на використанні країнами різних типів криптовалютних послуг [5].

Проте, на законодавчому рівні України дотепер не існує єдиного підходу до розуміння статусу та правової природи криптовалюти. В свою чергу, несвоєчасне вирішення проблеми оподаткування операцій з криптовалютою може призвести до втрати фінансових потоків, що негативно вплине на бюджетну систему України.

Необхідність введення криптовалюти в межі правового поля України акумулювалась у підписання Президентом України 17 лютого 2022 року Закону України № 2074-ІХ «Про віртуальні активи». Однак, є нюанс. Вищезгаданий Закон набуде чинності одночасно із Законом України № 7150 «Про внесення змін щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» (далі – Законопроект № 7150), який, в свою чергу, ще знаходиться на стадії законопроекту [3].

Законопроектом № 7150 запропоновані окремі умови оподаткування для різних платників податків, зокрема для:

1) юридичних осіб на загальній системі оподаткування - позитивний фінансовий результат від операцій з продажу криптовалюти оподатковуватиметься в звітному періоді виникнення за ставкою в розмірі 5%, незалежно від того, прибуток отримано безпосередньо від операцій з криптовалютою чи від посередницької діяльності. Від'ємне значення відповідного фінансового результату переноситиметься в наступні звітні періоди;

2) фізичних осіб - прибуток від операцій з криптовалютою слід буде відображати в річній декларації з подальшою сплатою податку на доходи фізичних осіб за ставкою 5% та військового збору за ставкою 1,5%;

3) фізичних осіб-підприємців та/або платників єдиного податку - якщо фізична особа-підприємець перебуває на загальній системі оподаткування, то операції з криптоактивами йому необхідно буде оподатковувати як звичайній

фізичній особі. Щодо платників єдиного податку, пропонується лише надати дозвіл на здійснення діяльності з надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів на спрощеній системі оподаткування. Доходи ж безпосередньо від продажу віртуальних активів, як і за діючого законодавства, необхідно буде відображати в декларації без врахування витрат на їх придбання з подальшою сплатою податку за ставкою 5%.

Щодо податку на додану вартість (далі - ПДВ), то, згідно Законопроекту № 7150, операції з введення в оборот (першого продажу) незабезпечених віртуальних активів; продажу, іншого відчуження та припинення обороту віртуальних активів, передача віртуальних активів в межах посередницьких договорів, надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів не будуть об'єктом оподаткування ПДВ [3].

Наразі, чинне податкове законодавство не передбачає спеціального порядку оподаткування операцій з криптовалютами. Оскільки п. 165.1 ст. 165 Податкового кодексу України (далі - ПКУ) не звільняє такі операції від оподаткування, вони підлягають оподаткуванню в разі отримання від них доходу. Тобто, згідно ст. 164 ПКУ, з доходів, отриманих від продажу криптовалюти, фізичні особи-продавці криптовалюти мають сплатити 18% податку на доходи фізичних осіб та 1,5% військового збору, а також показати такий дохід у щорічній Декларації про майновий стан і доходи у розділі II «Інші доходи». Сама наявність криптовалюти у фізичної особи не підлягає оподаткуванню та не зобов'язує декларувати її в щорічній декларації, декларуванню підлягає тільки дохід від продажу такого активу [2].

Юридичні особи – платники податку на прибуток повинні обліковувати операції з криптовалютами згідно стандартів бухгалтерського обліку, наприклад як операції з нематеріальними активами, що впливатиме на оподатковуваний прибуток підприємства за ставкою 18%. Водночас, оскільки чинною редакцією ПКУ не передбачено звільнення від оподаткування ПДВ операцій з продажу криптовалют, у продавців, якщо вони зареєстровані платниками відповідного податку, виникнуть податкові зобов'язання з ПДВ за ставкою 20% [4].

Щодо платників єдиного податку, які хоч і мають привабливу для трейдингу криптовалют систему оподаткування, сплачуюючи податок у розмірі 5 % без врахування витрат, проте існують певні підводні камені. Згідно п.п. 7 п.п. 298.2.3 п. 298.2 ст. 298 ПКУ визначено, що платники єдиного податку зобов'язані перейти на сплату інших податків і зборів, визначених ПКУ, у разі здійснення видів діяльності, не зазначених у реєстрі платників єдиного податку, – з першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, у якому здійснювалися такі види діяльності. При цьому, проблематичним є зазначення в реєстрі виду діяльності, який законодавством не передбачено [2].

Варто відзначити, що Лист Державної служби статистики України № 14.4-09/435-18 «Щодо кодування діяльності з «майнінгу» криптовалют відповідно до Класифікації видів економічної діяльності», як найбільш придатні види

діяльності, що відображають суть операцій з криптовалютами, пропонує такі коди «КВЕД»: діяльність з торгівлі (обміну) криптовалютами - 66.19 «Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення»; діяльність з «майнінгу» і реалізації криптовалют - 64.19 «Інші види грошового посередництва». Проте, підтвердженнь можливості використовувати даний КВЕД від податківців не надходило [1].

Можемо зробити висновок, що питання правового статусу криптовалюти в Україні залишається невирішеним. Змінити стан справ покликаний Закон України № 2074-IX «Про віртуальні активи» у зв'язці із Законопроектом № 7150, з набуттям чинності яких вбачається можливим вивести з тіні операції з віртуальними активами, відкрити додаткове джерело доходу до Державного та місцевих бюджетів та запровадити надійний податковий контроль операцій з криптовалютою в Україні. Також, заплановане впровадження більш низької ставки податку, що допоможе забезпечити розвиток даної галузі та залучити як вітчизняні, так і іноземні інвестиції. Наразі, лише доходи від операцій з криптовалютою, а саме, уся сума коштів, яка отримується від операцій з криптовалютою, підлягають оподаткуванню за загальними правилами - 18% податку на доходи фізичних осіб та 1,5% військового збору.

Список використаних джерел:

1. Лист Державної служби статистики України "Щодо кодування діяльності з «майнінгу» криптовалют відповідно до Класифікації видів економічної діяльності" від 05.10.2018 № 14.4-09/435-18. URL: <https://zakon.help/article/shchodo-koduvannya-diyalnosti-z-mainingu-kriptovalyut>.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Проект Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами" від 13.03.2022 № 7150. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI07134A?an=2>
4. Реун А., Беліцький І. Оподаткування операцій з криптовалютою після легалізації. LCF Law Group. 2022. URL: <https://cutt.ly/5Nn9fly>.
5. The 2022 Global Crypto Adoption Index: Emerging Markets Lead in Grassroots Adoption, China Remains Active Despite Ban, and Crypto Fundamentals Appear Healthy. Chainalysis. 2022. URL: <https://cutt.ly/oNn2U6P>.